

40. ARCHY

ročníku 1938. sbírka I.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

P. FRANTIŠEK ODVALIL,

Theologie doktor, duchovní správce trestnice v Kartouzích u Jičína, biskupský notář a osobní děkan diecese hradecké, básník a spisovatel, pilný překladatel z němčiny a frančiny, narodil se 3. října 1880 v Jaroměřicích u Jevíčka. S námi se seznámil, hned když byl na bohosloveckých studiích v Olomouci a od té doby nás neopustil. Co všechno pracoval pro nás i pro jiné „firmy“ vydavatelské, bude sbíráno v příštích číslech Archů. To jest jeho „veřejná činnost“, kus literární české vědy, a bude to řádně studováno.

S námi však byl sdružen osobně hlouběji, vždy přispěchal s peněžní pomocí, když bylo nejhůře, a to s obětavostí jedinečnou, byl si tedy plně vědom důležitosti našeho boje s „mocí temnosti“. A to se stalo často samovolně, aniž byl žádán, přímo pobídnut Prozřetelností k zásahu v nejvyšší nouzi. Tak jen prozíravost nebeského Hospodáře může mysli svých věrných dělníků podnítiti a vésti, jen když jsou ochotni tajemné ty cesty, začínající

v neviditelnu, nastoupiti i ve světě viditelném. Zvláště vzpomínáme jeho opravdu mikulášské dobroty, neboť neopomíjel nikdy maličkých, zásobuje nás, zahrad nemajících, po léta k štědrosti prosincových dětských nadílek -- a byly to slavné nadílky -- krásnými jablky ze své parcely věžeňské zahrady, obdělávané trestanci, kteří k němu lnu-
li jako k otci a těšiteli. Zemřel po delším očišcovém „protahování unavených údů na odpočinku“ v pátek dne 14. ledna, kdy Církev připomíná též památku Malachiáše proroka, v jehož knize praví Hospodin o podobném knězi: „Zákon pravdy byl v ústech jeho . . . , chodil se mnou a mnohé odvrátil od nepravosti.“ Vždyť „zaopatřil“ tolik doživotně uvězněných. – Tělo jeho v slavném pohřbu uloženo jest v Jaroměřicích, aby tam mezi svými – neboť byl to vlastenec nejlepšího zrna – očekával zmrtvýchvstání. Kněží „našich“, t. j. v Církvi řádně stojících, prosíme o mši svatou.
Ve Staré Říši, v den jeho pohřbu, 17. ledna 1938.
vzpomíná

J. F.

KALENDÁŘ ČILI POŘAD MĚSÍCŮ, DNÍ A SVÁTKŮ NA ROK 1938.

								IHS								
leden	IHS	3	4	5	6	7	8		červenec	IV	4	5	6	7	8	9
	I	10	11	12	13	14	15			V	11	12	13	14	15	16
	II	17	18	19	20	21	22			VI	18	19	20	21	22	23
	III	24	25	26	27	28	29			VII	25	26	27	28	29	30
	IV	31								VIII						
únor			1	2	3	4	5		srpen		1	2	3	4	5	6
	V	7	8	9	10	11	12			IX	8	9	10	11	12	13
	Sp	14	15	16	17	18	19			X	15	16	17	18	19	20
	Sx	21	22	23	24	25	26			XI	22	23	24	25	26	27
	Qu	28								XII	29	30	31			
březien			1	2	3	4	5		září					1	2	3
	I	7	8	9	10	11	12			XIII	5	6	7	8	9	10
	II	14	15	16	17	18	19			XIV	12	13	14	15	16	17
	III	21	22	23	24	25	26			XV	19	20	21	22	23	24
	IV	28	29	30	31					XVI	26	27	28	29	30	
duben						1	2		říjen							1
	V	4	5	6	7	8	9			XVII	3	4	5	6	7	8
	VI	11	12	13	14	15	16			XVIII	10	11	12	13	14	15
	▲	18	19	20	21	22	23			XIX	17	18	19	20	21	22
	I	25	26	27	28	29	30			XX	24	25	26	27	28	29
květen									listop.							
	II	2	3	4	5	6	7				1	2	3	4	5	
	III	9	10	11	12	13	14			XXII	7	8	9	10	11	12
	IV	16	17	18	19	20	21			XXIII	14	15	16	17	18	19
	V	23	24	25	26	27	28			XXIV	21	22	23	24	25	26
červen	VI	30	31						I	28	29	30				
	▼	6	7	8	9	10	11						1	2	3	
	I	13	14	15	16	17	18		II	5	6	7	8	9	10	
	II	20	21	22	23	24	25		III	12	13	14	15	16	17	
	III	27	28	29	30				IV	19	20	21	22	23	24	
								★	26	27	28	29	30	31		

Meditace Gabriela Marcela o Bohu.

Předeevším musím prohlásiti, že podle mého mínění je v samém principu ankety o Bohu nebo interviewu o Bohu cosi nesnesitelného. Není pochybnosti, že každý z nás může dopustiti, aby se ho tázali po obrazech více nebo méně přesných nebo po dojmech citových, které v jeho vědomí vzbuzuje slovo Bůh: je to rozčeření hladiny rybníka — ale myslím, že tohle vůbec nepadá na váhu při věci, o kterou vám jde. V nynější chvíli, mnohem více než kdykoli jindy v dějinách, je podstatou věci to, aby se duch konečně rozhodně postavil na stranu skutečnosti proti částečné úvaze kritické, která nezbytně klame sama sebe a která se pokouší ji porušiti. To je asi také vaší myšlenkou a v tom smyslu, domnívám se, je třeba opravdu vděčně uvítati výbojné obnovení zájmů ontologických. Jenom si však při tom nemysleme, že by nás nějaké referendum, třebaže svědomitě vykonané,

mohlo i jen o krok dále dovésti na této obtížné dráze. Psychologismus není zajisté nejmenším nebezpečenstvím, které ohrožuje tuto novou metafysiku, kterou vidíme vycházeti na obzoru; a je obava, abyste tomu klamavému psychologismu nepovoloval příliš mnoho vybízeje nás, abychom popisovali, samolibě na podiv stavěli duševní stavy, způsoby cítění a představování, od nichž se právě máme vši silou snažiti se osvoboditi.

Hledím na věc tak: dilemma, kterým nás chtějí sevřítí ti, pro něž Bůh nemůže býti něčím jiným než existujícím objektem nebo výrazem subjektivní duševní dispozice, je právě přesně dilematem, jež nezbytně odmítáme. Ontologie a filosofie náboženství (konec konců obojí splývá) jsou možné jen tenkrát, když jsme si napřed uvědomili nezbytnost vyloučiti oboje. Úvaha, která by pokračovala v hlubokém zkoumání Lagneauově o představě »existence Boží«, mohla by, tuším, objasniti tuto věc zároveň zásadní i předběžnou: není ostatně pravým smyslem důkazu ontologického právě jen to, že otázku existence nelze klá-

sti o Bohu? Tím, že ji rozhodujeme záporně, připodobňujeme Boha k něčemu, k čemu nám zkušenost neposkytuje příkladu— to jest, co náleží k řádu, ježž snad smím nazvati řádem »il y a«; prohlásiti, že Boha není, znamená nezbytně uzavřítí (záporně) jakousi anketu takového rázu, jakou by byla otázka, existují-li černé labuti—nebo jednorožci; nemohu si tedy mysliti skutečně Boha, abych si při tom nepředstavoval, že takováhle anketa o něm je vůbec nemožná, že tedy je takový, že by bylo kontradikcí popírati jeho existenci; ale důkaz se obrací nezbytně proti určitému objektivnímu nebo empirickému způsobu tvrzení jeho existence. Ten, kdo říká »il y a Dieu« (jest Bůh), a ten kdo ho popírá, stojí na téže půdě, a funkcí metafysikovou je, neřeknu z té půdy ustoupiti, nýbrž pod nohama ji jednou provždy vyhoditi do povětří.

A neuznávají čistí subjektivisté naprosto fakt, že tvrditi existenci Boží znamená vyhovovati nezbytnému požadavku? Požadavku bytosti, která klade výše nad sebe to, na níž záviseti je jí ctí.

Požadavek zvláštní, neboť tím, že se vysloví, potlačuje se; a toto samorušení je právě principem víry. Nemohu si mysliti Boha jinak než jako nezávislého na konu, kterým si ho myslím: tato nezávislost je mu do té míry podstatná, že Bůh pro mne mizí, jakmile tu nezávislost jen trochu beru v pochybnost. Ale nelze ji uvést na nezávislost, jakou mají objekty. Ty opravdu o mne nedbají, aspoň potud, pokud jsou objekty; a věda je možná jen na základě této jejich lhostejnosti ke mně samému, kterou jim připisuji od té chvíle, kdy je vnímám. Naproti tomu mě s Bohem nepřetržitě spojuje nezlomné pouto; proměnil by se v čiré »ono«, v mrtvý objekt, ve věc, v logický stín věci, kdybych, buď jak buď, nesetrval na tom, že já jsem pro Boha a že bych beze vší pochybnosti přestal vůbec existovati, kdybych přestal býti pro něj. Říkám tím, že jsem objektem nebo představou pro myšlení absolutní? Nikoli: to by znamenalo nejen nesmírně ochuditi, nýbrž odosobněním porušiti živý vztah, který je ve víře mezi stvořením a Tvůrcem. Mysleti si Boha tak, že o mne dbá,

znamená, že jsem pro něj »ty«, znamená, že ho mohu vzývati: kdežto přírodu — aspoň potud, jak se jeví objektivnímu poznání — třeba uznávati za hluchou ke všemu vzývání, kterým se k ní obracím, a že tato hluchost je vázána k samé její podstatě, jak ji určuje kon, kterým je myšlena jako příroda.

Bůh není nahodile pro mne »ty«; naopak je jím ve smyslu absolutním; chci tím říci, že ho nelze v ničem připodobňovati ke konečným osobám, ke kterým se zajisté mohu obracet, ale o kterých také mohu hovořiti. Přesně vzato, když *mluvím* o Bohu, nemluvím o *Bohu*. Nemůže představovati třetího při nějaké řeči, při nějaké rozmluvě — i kdyby vědomí rozmlouvalo samo se sebou — jejíž předmětem by byl; a myslím, že je možné dokázati, že se hlavní obtíže theologicko-metafysické zakládají na tom, že je kontradiktorické učiniti Boha thematem myšlení. Pravím kontradiktorické a zároveň nezbytné: jak by opravdu úvaha neusilovala o to, aby překročila ten rozhovor mezi mnou a Bohem — mezi já a ty — a nahradila jej ideou — aspoň

ideou — jednoty, v jejímž lůně by se ten dialog rozplynul? — Ale bylo by třeba zkoumati, zdali tento dialektický postup není jen docela zdánlivý, a zdali domnívaje se, že se vznáším nad dualismus vědomí a bytí, neklesám naopak na spekulativní úroveň nižší — před rovinu, na níž Bůh opravdu jest. O tomhle bych pro svou osobu rád byl přesvědčen. Zdá se mi, že je jistý způsob klásti jednotu bytí, v kterém je třeba viděti trvalé nebezpečí pro filosofické myšlení; a kloním se k mínění, že vlastní funkcí metafysiky je překračovati nejen pantheismus, nýbrž především soustavu tvrzení panlogickou, která jí jediná může zaručiti pevnost aspoň zdánlivou.

Nejen že mysliti Boha, povznášeti se k Bohu znamená za těchto poměrů modliti se, nýbrž jediná náboženská filosofie platná je ta, která obnoví modlitbu v její skutečnosti, která ji bude bráti jako plně legitimní. Myslím, že je třeba vykonati opačným směrem cestu, kterou proběhl idealismus, jenž pod záminkou očistiti intelekt, ničí osobu a snaží se všude nahraditi svět bytostí (to jest

plodných výměn a, mám-li tak říci, zákroků) říší anonymnosti, hegemonií toho myšlení vůbec, toho kantovského Denken überhaupt, která nejsou v pravdě myšlením ničím, nemůže býti ve styku s ničím skutečným. Ve styku, pravím: ano, obnoviti styky, spojení skutečné, to je nejnaléhavějším úkolem, který se ukládá filosofovi: a nebudeme nikdy dosti vděčni takovému Proustovi, že nás právě svým upřílišeným monadismem přiměl, abychom bez odkladu přistoupili k obnovení vztahů osobních, jejichž základ nemůžeme podle mého mínění nalézti jinde než v Bohu.

Z franc. přel. J. SKALICKÝ

Robert Honnert:

Tělo a duše. [úryvek*]

Chci strhnouti ty, kteří ji neznají, do té krise, která se končí jen šílenstvím nebo věrou. Nezahrávám si s metaforami, nýbrž snažím se učiniti přístupným smyslům stav, jež jsem skutečně poznal: jako bleskem se objeví nejen marnost všeho štěstí, nýbrž také nemohoucnost ducha cokoli poznati; slova jsou jen neznámí nepřátelé, kteří se plíží kolem mne chtějíce mě zardousiti; brzo pak se zdají pouhými zvuky rozptýlenými ve vzduchu a sám vzduch ustupuje; svět se prázdní; obrazy, vědomí, těla, vše je unášeno klouzavým pohybem, kde se ničeho nelze zachytiti a kde nemůže vzniknouti návyk; několik vteřin mám pocit, že jsem

*) Prohlížeje korektury mám obavu, že jsem pochybil, když jsem tento závěr odtrhl od celku, který jej připravuje: čtenář, který mne neprovázel v mých nejistotách, mohl by právem býti překvapen tímto nenadálým výkřikem naděje. Ale je teď příliš pozdě, abych tyto stránky upravil a abych je zas uvedl do jejich pravého ovzduší. Poněvadž mi však velmi o ně jde, bude mi zajisté odpuštěno, že vyslovuji toto hnutí svědomí z poslední chvíle.

se octl v anarchii, kde se nemohu ani usaditi, neboť jsem smeten hrozným přívalem negací, který se dokonce chystá smést sám sebe, a mohutným zamávnutím těch úžasných svých křídel, o kterých jsem nevěděl, jsem unášen daleko za všechno, co lze mysliti, do samého lůna nicoty. Pustošivým dechnutím se vše rozplynulo, i sama představa mé vlastní existence. Nevidíme-li v tu chvíli zářiti v té všeobecné nicotě postavu pomocného Boha, jsme stíženi šílenstvím, jako bychom byli vrženi před zjevení příliš zdrcující pro lidskou přirozenost.

Když jsem byl obklopen těmi velikými stíny, ačkoliv jsem jich nehledal, a roztrásán tím mrazením, volal jsem o pomoc a Bůh mě uslyšel, poněvadž jsem dosud člověkem. Ale zůstal mi z té chmurné cesty dojem, že se pohybuji v světě málo pevném. Na zemské kůře necítím bezpečnou nohu a rozumování ducha pokládám jen za křehké mechanismy. A nemohu se ani utěšiti, když se uzavru sám v sebe, neboť nemohu věděti, kdo jsem, ani do které míry jsem; samo pochybování

se mi zdá hodně odvážné proti jistotě nicoty, která by se mi vnucovala, kdyby mě katolictví nechránilo, že se nerozprchnu v bezejmenný prach, a kdyby nepůsobilo, že vytrvám až do stanovené chvíle, kdy má nesmrtelná duše vystoupí a splyne s Bohem.

Působením tohoto osvícení počínám viděti jasně ve svém pozemském životě. Poněvadž mě má víra vybavuje z nicoty a ujišťuje mě, že je třeba snášeti tento život, věřím v nezbytnost nějakého řádu věcí, neboť jevy tohoto světa jsou stejně prázdné a naše náboženství mě vybavuje z nesnázi podávajíc mi přesné předpisy. Ale kdybych neměl víry, popíral bych všecko, i samu svou negaci, a negaci své negace, neexistoval bych.

Tak mi katolictví znovu ukládá život, jehož bych sám pro sebe pozbyl. Nevěříme-li v Boha, není nejen proč si ukládati nějakou morálku nebo nějakou činnost — to pak jsou otázky velmi podružné — ale není také proč žíti, a i pro mne by bylo nemožné existovati a vůbec nějakou existenci si představovati.

Pro skepticismus není místa v zaujatém myšlení lidském. Věříme a tak si zase klademe zdánlivé jevy pozemské, přijímáme klamná zdání, která mají svůj nebeský rub. Nebo popíráme, ničíme všecko, i samu schopnost ničiti. Kde není Boha, vidím jen anarchii pro lidi váhavé a samovraždu pro povahy nejlepší: ostatek je přijatelný jen pro lidi prostřední.

*

A proto, když jsme prožili celou svou bytostí tu vanitas vanitatum a když jsme při zvuku toho magického slova viděli se rozplývati vesmír možností zrovna tak jako vesmír pozemský, když však přes to s podporou milosti Boží znova tvoříme svět, když znova přijímáme leckterý zvyk, leckterou tradici, ba i leckterý předsudek, poněvadž je pokládáme za nejvhodnější k ukonejšení lačnosti po Bohu, nesmíme býti viněni z bázlivosti: v kořeni odvážených gest, která nás lidé pak vidí konati, je odvaha, a v úzkostlivé úctě k pošetilým zařízením tohoto světa, k níž jsme vyzváni, ne-

smí se viděti více než zkouška naší lásky k Bohu, jenž ukládá ty klamné věci naší duši, aby ji zkoušel.

*

Ó Bože můj, jaký zázrak jsi vykonal! Byl bych mohl žíti snadno v malých radostech, kterých jsem se dotýkal prsty. Nikdy by nebylo zanícení zvrátilo můj život. Působením přirozené zvědavosti a sklonu mé doby jsa náchylen všímati si na věcech jen drobných jednotlivostí, nikdy nezkoumaných, byl bych býval zrovna tak dobrým krátkozrakým člověkem jako tolik autorů, které znám, a byl bych si možná počínal s pozlátkem obrazů zrovna tak obratně jako oni.

A teď mi ukazuješ a nutíš mě říci, že za těmi skleníkovými květy tak neobyčejně vyrostlými není nic. Neboť tam, kde tebe není, není nic. Neboť nevystavíš-li dům ty sám, pracuje marně ten, kdo jej chce vybudovati jedině svými silami.

Nevím, dovolíš-li mi ukončiti to, co vidím. Ale jaké velikosti, jaké svrchované pravdy může dosíci spisovatel, který dovede užiti podivuhodných

nástrojů, jež mu náš věk dává do rukou, který jich neužije jako slepec, nýbrž bude při nejjemnějším zkoumání vždy veden jistotou, že najde tebe.

Žítí v dvacátém století a věřiti v Boha, jaké postavení pro člověka, který chce vykonat veliké věci! Ó, jak se budu chránit, abych řekl, že jsem přišel příliš pozdě v příliš starý svět! Ale naopak, ten omládlý a obnovený svět se obrací proti tobě. Zkusil marnost všeho života, každého stavu, z něhož ty bys byl vyloučen, a teď, uprostřed čerstvých zřícenin, které dosud pokrývají půdu Evropy, v její horoucí touze znova vystavěti budovu, chráněnou od války a anarchie, slyš, Bože, ze všech prsou vystupovati k tobě ohromný výkřik víry! Volání zbloudilých, kteří nevěří v Boha, může se nějakou chvíli zdáti nejsilnějším; ale až dav, který se nechal vésti, zjistí svou nemohoucnost učiniti cokoli, vzpamatuje se prudkým otřesem; nejasně si uvědomí, že se ubíral špatnou cestou a že kdesi jest zářivá pravda, k níž ho jeho vůdcové nevedli; instinkty marně zahalované, které v srdci největších nevěrců volají po Bohu, vyjdou

na světlo; ten věčně mladý dav národů, tak zna-
vený nedávnými strastmi, tak vášnivě vyhledáva-
jící to, co může pokládati za šlechtné a spasitel-
né, bude spatřovati ve víře první podmínku všech
druhů míru, kterých si člověk zde na zemi může
přáti, a na konec splynou jeho hlasy s hlasy lidí
dobré vůle, kteří mu již dnes hlásají obrození.

Z franc. přel. J. SKALICKÝ,

Cypryan Norwid:

MOJE PÍSEŇ.

Polonius: — I'll speak to him a again
What do you read, my lord?...

Hamlet: — Words, words, words.

Shakespeare.

*Zle, zle vždy a všude
ta černá nit se přede:
Ona je za mnou, přede mnou i při mně,
ona je v každém oddechu,
ona je v každém úsměchu,
ona je v slze, modlitbě i hymně...*

*Nepřervu ji, protože je silná,
snad je skvělá, a snad mylná,
nechci, možná, přervati té stužky,
ale všude - ó! všude,
kde já budu, ona bude:
Tu se klade v otevřené knížky,
tam u květů je pentličkou,
onde se spřádá hebce
jakoby podzimní na lukách tkanivo,
umdlévá postupně,
aby srůstala vzestupně,
a v nové se splétala předitivo.*

Leč nekvíle jako dítě dál svou píseň snuji,
jednou přijde čas a já se přece probojuji.

Nechť mi pohár podají - i věnec!...

Vložil jsem věnec na čelo
a vypil - kolem mne zaznělo
jak mluví jeden k druhému: „šílenec!“

Tehdy jsem pozdvihl dlaň o radu
k srdci - a zvolna ji tam kladu,
ejhle, náhle mi chladne pravice,
blasitě se smáli oni,
já zůstal s mrtvou dlaní,
dlaň mi ovíjí černá pentlice.

Zle, zle vždy a všude
ta černá nit se přede:

Ona je za mnou, přede mnou i při mně,
ona je v každém oddechu,
ona je v každém úsměchu,
ona je v slze, modlitbě i hymně...

Leč nekvíle jako dítě dál svou píseň snuji,
jednou přijde čas a já se přece probojuji.

Neopust' mne zlatostrunná loutno!

Chci černolesské řeči
slova - ta srdce vyléčí!

Zabrál jsem...

... a bylo mi smutněji.

(1844)

NA PODLAHU MASOPUSTNÍ SCÉNY.

*Na podlahu masopustní scény,
kde tancovaly dříve sbluky mask,
patřil jsem sám, jak v střed arény
bledí v údivu již první slunce lesk.*

*A na jasné, voskem vyleštěné tabuli,
lehkou obuvi jsou nakresleny kruhy,
jako by čarodějských písem fabuli
mluvily ke mně ze země jako z knihy.*

*Listek květu, upuštěný tam,
šeptal mi cos papírovým retem . . .
- Uprostřed pustého salonu sám a sám -
Rosa jemu, světlo . . . byly žalným vetem ?*

*Otevřel jsem okna s třeskem skla,
tak, až domem otřásala moje síla,
s kandelábru spadla jedna slza, - -
- ale i ta jedna z vosku byla ! - -*

COS TY ATHÉNÁM UČINIL...

I

Cos ty, Sokrate, Athénám učinil,
že ti lid pomník ze zlata postavil,
otrávil tě dříve? ...

Cos ty, Alighiery, Itálii udělal,
že lid neupřímný dvě hrobky tobě vytesal,
vyhnav tě dříve? ...

Cos ty, Kolumbe, udělal Evropě,
že ti tři hroby ve třech městech kope,
věznil tě dříve? ...

Cos ty, Camoënsi, svým rodákům udělal,
že po druhé hrob tvůj hrobař otvíral,
zahladiv ten první? ...

Cos ty, Kósciuszko, zavinil na světě,
že tě dvojí balvan na dvou místech hněte,
bez domova dříve? ...

Cos ty, Napoleone, udělal světu,
že tě dvakrát pohřbívali po skončeném letu,
věznil tě dříve? ...

Cos ty, Mickiewicz, lidem udělal?

.

II

Nezáleží tedy na tom, v jaké odpočineš urně,
kde? kdy? - v jakém smysle a tvářnosti?
Neboť hrob tvůj ještě otevrou - opětovně,
jinaké budou tvé zásluby hlásat, schopnosti -
a za slzy dnes prolité se budou stydět,
prolévati budou jiné slzy, slzy druhé mocnosti, -
ti, kteří tě jako člověka nemohli ani vidět . . .

III

Každého z těch jako Ty, svět nemůže
ihnet přijmout na pokojné lože,
a nepřijímal nikdy, co jsou věky věkem,
neboť hlina v hlinu potápí se stále,
když se těla probíjejí nenávistí hřebem -
později . . . nebo dříve . . .

(1858)

Tato báseň vznikla v době nepěkných sporů o umístění
Mickiewiczova hrobu po jeho smrti.

HLAVNÍ MĚSTO.

O, ulice, ulice . . .
měst, nad nimiž je kříž,
tvoje okna jiskří se a svítí
jako zřítelnice kočky, čekající myš.

Plumy chodců, přioděně černě
(v barvě stoiků),
každý pospíchá, že je až k zalknutí
uprostřed přecházení, křiků.

Jsou jen dva pohyby a dvě gesta :
Továrníků, kteří sbáněním se souží -
a dělníků, kteří práci dokončili
a radostně se domu plouží . . .

Křeče dvě a dva obrazy :
Nebe hrdě koupeného
nebo továrenské extase
o kus chleba vydřeného.

Kráčí Arab s kněžským potřásáním hlavy,
záře v tlačenice chmurném toku,
bílý jako socha ze slonové kosti -
Pohlížím naň . . . ulevuji oku.

Pomalou kráčí pohřeb, splývá v bočné ulice
vážným a nevzrušeným krokem,
půjdu jeho cestou, pomalu odpočinu
a klid najdu zrakem!...

Anebo, nehledě na svých bližních líc,
půjdu a utonu myslí výše a výš:
- V blankytě se rozsvěcuje jasný balon,
v oblacích? kříž!

(Z let 1862 – 1865)

LÍTOST.

Když plynou slzy, šátkem je otírají,
když krev plyne, s hubkami pospíchají,
ale když duše sténá pod útiskem,
nepřiběhnou dříve s rukou prostou,
až to otře sám Bůh, hromů strašným bleskem:
Pak teprve přijdou!...

(Z let 1862 – 1866)

Přeložil Jaroslav Janouch.

Nemohu na tebe zapomenout!...

Na Žofíně banquet na oslavu Slováka Tomašíka, tvůrce naší slovanské hymny: „Hej, Slované!“ Nadšené přípitky se střídají ve všech slovanských řečech. Oslavuje se zase jednou československá jednota. A před koncem hostiny povstává muž v čamaře. Zajímavý zjev, silných ramen, snědý, zardělé tváře, tmavých vousů i vlasů. Oči mu jiskří neobyčejným leskem, an volá do sálu:

Slyšeli jste přípitky ve slovanských nářečích, ale já chci promluvit jazykem všeslovanským. Bude v tom trochu jinotaje čili alegorie, jak říkají filosofové, ale proto nic, jen když mně všichni porozumíte. Tedy: Gospodi, nebylo u nás ničeho. Dluho ničeho. Što bylo, gospodi? Tma, tma. Tolko tam na drvě ptica (ptáček), slovanská ptica. A što robí ptica gore? Ptica pěje. A što dělá lud dole? Lud slúchá, što ptica pěje. A što pěje ptica gore? Ptica pěje: Gej, Slované! A proto nechat žive naša všeslovanská ptica, náš Samo Tomašík!

Přípitek, pronesený zvučně, byl něco nového, elektrisoval shromážděné, a hned po něm zapěl

řečník a celé shromáždění s ním úchvatně To-
mašíkovu hymnu.

Já, jenž jsem schválně z Brna přijel na oslavu
velkého Slováka, tážu se souseda. „Kdo je ten
řečník?“

„Vy ho neznáte?“ odpovídá soused udiveně.
„To je přece náš mistr Aleš, velký malíř a velký
Slovan.“

Zatím si Aleš sedl proti nám a brzo jsem se
s ním seznámil důvěrněji. Zaujal mne celou svou
osobností. Zdálo se mi, když jsem mu pohlížel
do tváře, jako když sluneční zář pronikne mra-
ky a osvětlí celý kraj... Pak jsme se častěji stý-
kali. Byl povahou i uměním svým ryzího, původ-
ního, českého zrna. V každé malbě své, črtě pera
nebo tužky své zdál se mi býti zosobněním čes-
kého rázu v umění. Byl takovým, jakého doba
tehdejší potřebovala. Ta zpevněnost jeho zněla
i z jeho kreseb, necht maloval husitského hejt-
mana nebo pozdějšího rejtara. Českým byl také
v hovoru, v každé průpovídce, v každém vtipu,
někdy hodně jadrném.

Asi dvě léta po banketu navštívil jsem Alše,
abych ho požádal za ilustraci k národní písni pro
kalendář Ústřední matice školské. „Dám vše
z celé duše pro Matici,“ odpověděl. Opatrně jsem
zavádil o stránku honorářovou. Ale tu Aleš zbru-

nátněl a vyskočiv zahřměl: „Já? Honorář? Od Matice? Nikdy! Nato dodal již s dobromyslnějším gestem: „Příteli, kdyby mně to někdo jiný řekl, tak bych ho vlastnoručně vyhodil.“

Později vpadl jsem jednou do útulné domácnosti jeho, plné malířských rekvizit. A řekl jsem mu zkrátka, že bych rád měl od něho interview. Mistr Aleš mi odsekl: „Nechodte na mne s cizomluvy. Máme svou dobrou češtinu. Ale přicházíte-li na besedu, jste mi vítán. Budu vám něco povídat a při tom dodělám tenhle karton pro pražskou radnici. Mně se to lépe pracuje, když s někým beseduji. Sotvaže ráno vstanu a někdy již v posteli napadne mi bezděky nějaká národní píseň. Každý den jiná. A ta mně zvučí a bručí v hlavě i na rtech po celé dopoledne, dokud k ní neudělám obrázek. Dnes mně napadl Tylův popěvek:

*„Na tom našem dvoře
všecko to krákoře
i ten kohout,
nemohu na tebe,
můj zlatý Josefe zapomenout.“*

A s popěvkem zároveň jsem si vzpomněl na Josefa Manesa.

Chcete ode mne nějaké vzpomínky? Milerád. Mám ještě dobrou paměť a nejsem tak roztržitý,

jako byli oba bratří Manesové. Jednou byl v Praze slavný funus. Pochovávali nějakou veličinu. O ty není u nás nikdy nouze. Tehda ještě funebráci nebyli. Quido Manes nesl také hořící pochodeň podle rakve. Průvod vlekl se tklivě Ovocnou ulicí. Když však u Můstku zahnul na Václavské náměstí, tu zadumaný Quido šel s hořící pochodní rovně dále až k Havířské ulici. Tam ho teprve zastavil strážník . . . A náš slavný Josef nebyl o nic lepší. Jednou nesl podobiznu mladé dívky, své zamilované dílko, aby je někomu ukázal. Přišel na nábřeží, zahloubal se tak do báječných půvabů Hradčan, jako by je ještě nebyl viděl. A náhle si vzpomněl, že jeho obraz je ten tam. Běhal po všech místech, kde před tím meškával. Všecko nadarmo. Konečně zabočil domů, aby své sestře oznámil svůj žal. Div se nerozplakal. „A co to neseš pod pažím?“ táže se sestra. „Hrome, na to jsem nevzpomněl!“ Manes po celou dobu hledání nosil svůj obrázek pod levým pažím.

Ale byl to také obrázek. Viděl jsem ho. Ta dívka na něm měla něžnou, vážnou tvářinku, ale když jste se zadíval do jejich očí, viděl jste v nich šotka, který se usmíval tak roztomile, jak se jen mladé děvče smáti dovede. Říkají o mně mistr. Snad by měli říkat „pan mistr“, jak se říká ko-

miníku nebo pokrývači. Tak, jak Manes maloval, to bych nedovedl.

Chtěl jsem něco namítnout, ale Aleš se nedal vyrušit. „To máte“, pravil bodře, „jako s vůní. Namaluje květinu, aby každý při pohledu na ni měl představu vůně květiny — tak to bylo u Manesa — ale namalují-li já růži, páchne tabákem“, dodával žertovně. „Každý nedovede býti zázrakem, jakým byl v našich poměrech Josef Manes... To víte, rval jsem se odjakživa se svým osudem, už na reálce v Písku. Chytli jsme se často do křížku nebo vejpůlky, kdo s koho. To byl náš atletický zápas. Ten netrval deset minut, ale celý život. Jednou už jsem podlehal. Měl jsem totiž roztrhaný kabát jako otrapa. Styděl jsem se na ulici, ale pak jsem prodal hloupý obrázek a koupil si kabát. A to jste měl vidět, jak se mne začali přátelé všímat. Lidé, kteří se mně dříve vyhýbali, zdaleka mne zase pozdravovali a děvčata se na mne usmívala. Co talent — nový kabát dělá mnohem větší dojem. Když se mne tehda někdo tázal, jak se mi daří, odpovídal jsem: Jako tomu bezplatnému praktikantovi, který dvanáct let sloužil zadarmo, a který pak byl velmi šťasten, když ho pan rada oslovil a řekl mu, že může sloužit bezplatně dál.

V umění je u nás pořád jako v jízdárně — po-

kračoval mistr Aleš — všichni cváláme dokola. Bláto stříká nám až nad hlavy. Někdy i bláto závistí a záští. Nikdo nedostihuje cíle, poněvadž jezdí dokola a vybočit nemůže. Někdy kůň se splaší, někdo spadne, div si nohy nepoláme, a ostatní se mu smějí. Ale při tom právě ti, kteří něco umějí, jsou stateční chlapíci, odvážní a hrdí na to, že patří k cechu pravých českých kumštýřů. Jako ten malíř Kroupa. Byla to tvrdá česká palice. Zamiloval se vážně do chudé šlechtičny, která byla u bohatých židů vychovatelkou.

Měli se oba rádi. A pojednou zemřela jí teta, o níž skoro nevěděla, a zanechala jí velké jmění. Nabídla mu nyní svou ruku. Ale Kroupa ji, ač s bolestí v srdci, odmítl. Budu tě míti do smrti rád, řekl jí, ale já chudý malíř si tě nemohu vzít za ženu, aby se nezdálo, že jsem si tě vzal pro peníze. Raději pak odjel do Anglie...

Takové bylo naše pokolení. Veselí, bodří, ale hrdí. Ač kapesní jich teploměr býval vždy na nejhlubším bodu mrazu, měli vždy odvahu v hlavě a v srdci vřelost. Ale to nynější pokolení vypadá, jako by bylo zahrabané dvacet let v hlíně, aby k němu slunce nemohlo. A když přece z toho vyleze na povrch, maluje slunce jako pomeranč a měsíc jako miskou od holiče. Ale mám je přece rád, poněvadž vím, že, ač dnes bloudí, vyškra-

bou se z hlíny a dostanou se dřív než my k vrcholu. Český malíř je jako gumový míč, hozený do povětří, nejprve vysoko skáče od země, potom pořád zvolněji, a zůstal by posléze jako mrcha ležet na silnici, kdyby nepřišel nový náraz, totiž kdyby do něho někdo pořádně nekopl. O ty kopance není u nás nouze.

Co se mne tkne, mám také své slabé stránky, pokračoval. Ač nejsem filolog, mám svou češtinu rád, jak člověk může mít rád svou mámu. Já ji denně hladím a líbám. Před chvílí přišel ke mně z akademie nadaný chlapec. „Co chceš?“ ptám se ho. — „Mistře, potřebuji brejle Lékař mi je předepsal.“ Přímá jeho řeč se mi líbila. „A zač jsou?“ ptám se. „Stojí dva zlaté.“ — „Poslouchej, chlapče,“ namítl jsem mu. „Kůl stojí, bába stojí, i hovado stojí, když neleží, ale brejle jsou zač. Uč se česky správně mluvit. To ti nebude na škodu. A tu máš dva zlaté na brejle.“

„A když už jsme v tom rozhovoru,“ pokračoval, „povím vám, co mne na Arbese, znáte přece svého kolegu, mrzí... Bylo mně dvacet let. Zatloual jsem se na Šumavě. Tam byla na letním bytě s rodiči dívka sličná jako obrázek. Nebyl jsem tehdá ještě starý bručoun. To jste měl vidět, jak jsem lítal kolem ní. Ale dostala strašné bolesti zubů. Lékaře nebylo daleko široko. Do úst

se jí díval tatínek i maminka a dokonce i já jsem se osmělil. Ó, ta vám měla pusy, ale trochu napuchlou. Bolesti byly pořád horší. Usoudili jsme, že zub musí ven. Ale kdo by to měl udělat? Ve vsi byl jen kovář, Němec, který zuby trhal. Zavolali ho. Měl ruce jako podávky a špinavé jako od hnoje. A ten prohlédnuv líbeznou tu pusy, usoudil, že zub vytrhne jen rukou bez kleští. Operace byla provedena. Chudák holka jen zakvikla. A tento výjev jsem si nedávno z paměti nakreslil. Byl zdařilý. Ale obrázek jsem půjčil Arbesovi a ten mi ho ztratil. Není to k vzteku?“
„Ale teď už jsem se kamaráde dost namlel. Vyprahlo mně v hrdle. Složím své nádobíčko a pojďme k „Tomáši“.

Můj interview byl ukončen, ale mistr Aleš si přál, abych ho hned neuveřejňoval.

* * *

V hostinci „U Tomášů“, tehdy oblíbeném útulku našeho světa uměleckého i literárního, zdaleka se na nás smál spisovatel a novinář Arbes, zapaluje si viržinko.

„Našel jsi ten obrázek, Jakube?“ tázal se Aleš vážně.

„Ještě ne, Mikuláši, ale najdu ho dřív, než vyj-

dou u Ottů moje sebrané spisy s tvými ilustracemi," zažertoval Arbes.

„Dobrá, počkám," odtušil Aleš potouchle. „Ale potřebuji dnes tvoji moudré rady. Po dlouhém přemítání o letním bytě připadl jsem na myšlenku. Je velkolepá, předstihuje všecky pomysly. Koupím si komediantský vůz s koníkem. Stojí pár grošů. A místo na letní byt pojedu s rodinou — moje žena bude míti z toho báječnou radost — z krajiny do krajiny, od potoka k řece, z jedné přírodní krásy do druhé, to budou požitky, to budou hody a to bude úroda a sklízeň pro další práci.“

Arbes potměšile se usmívaje mačkal viržinko a nato důkladně, jak bylo jeho zvykem, líčil nesnáze, které by s takovým potahem byly. Budete v divoké krajině, nebudete mít co jíst a co pít, maso se zkazí, pivo zteplí, chleba ztvrdne, kůň pojde. A co budeš pak dělat, třebaš deset mil od města a od dráhy. Přece jen taková delikátní vepřová, měkká roštěná s cibulkou, řízek s novými brambory, pečená husa s knedlíkem a zelím a pivo jako malvaz spíše se dostane na letním bytě, než po blátivých nebo zaprášených silnicích. To vše by ti tam scházelo a to by ti, jak tě znám, kazilo náladu.

„To mne ještě neznáš," namítal rozjařeně Aleš,

„mám již na to svůj kapitálek a až si koupím vůz a koně a pojedu, zastavím se u tebe, se svým potahem, abych ti dal „flek“.

Arbes opět dal se do obšírného výkladu o nemožnosti takového podniku.

Tentokrát však mistr Aleš na něj vyzrál a když Arbes skončil své dlouhé pojednání, ujal se opět slova :

„Tak jsi mi už všecky své námitky uvedl po stránce fysické, psychologické, hygienické, biologické, meteorologické, ale mne jsi pranic nepřesvědčil. Pevně trvám na svém záměru, jen co si svůj kapitál doplním.“

„A kolik máš už pohromadě?“ vyzvídal Arbes, jenž znenáhla počal věřiti v opravdovost Alešova plánu.

„No,“ odvětil mistr s potutelným úsměškem „už jsem dal stranou celé dvě zlatky.“

Tableau!

Arbes se zaškaredil, zakuckal a zahodiv rozmačkané viržinko, vytáhl si nové a káravě pravil :

„Věděl jsem, Mikuláši, že jsi šibal, ale že jsi takový kolosální taškář, to jsem si přece nemyslil.“

Aleš se smál z plna hrdla, že se mu žert podařil a po chvíli spustil zase Tylův popěvek :

**„Na tom našem dvoře
všecko to krákoře
i ten kohout,
nemohu na tebe,
můj zlatý Josefe,
zapomenout.“**

— šum —

POKROK A UMĚNÍ

O tom se můžete snadno přesvědčiti: všechny starověké medaile a mince, i ty nejobyčejnější, předč uměním všechny medaile moderní. Mají více reliefu; světlo a stín hrají v nich příjemněji. Mají více síly a živé jasnosti. Jsou k pohledění zábavnější. Taková jest jejich převaha, že zřejmě nevyplývá jenom z individuální povýšenosti umělců; běží tu o zjev tak obecný, že je třeba jej vysvětliti fakty též řádu obecného.

A přece rytci a tepatelé medailí starověku neměli k ruce k ražení mincí než velmi primitivní nástroje a postup: dvě lišty, nesoucí na jednom konci výduť, odpovídající jedné straně mince; mezi obě intaglie vložila se kulička kovu a na horní lištu se bušilo kladivem, až se z kuličky stala medaile. Jenom tak se stávalo, že se okraje obyčejně přelily, a že jsou často na povrchu nerovnosti a viditelné „nedostatky“, dnes působící zvláštním půvabem.

Dnes však práce tepecké jsou tak zdokonaleny, ražení jest přímo úžasné svou bezvadnou správností a naprostou přesností: a ze všeho toho krámu mechanismu nevyjde nic dobrého.

Bylo by přímo hříchem porovnávat vitraje moderního vynálezu s malovanými okny katedrály Chartresské. Aby se omluvila prostřednost moderní vitraje, správně bylo by možno poukázat na to, že v dvanáctém a třináctém století spolupracovaly podivuhodné okolnosti k té skvělosti, již se honosí středověká malovaná skla: umění to bylo nevyhnutelným doplňkem objevu gotiky, nejpůvodnějšího a nejvznešenějšího vynálezu francouzského; a pak — a s tím se nikdy neopomene vyrukovati — víra tehdy plýtvala svými zázraky na všech věcech.

Ale požádejme některého z našich nejzručnějších malířů na skle, aby s úzkostlivou věrností okopíroval některé okno Chartresské, aby je napodobil tak dokonale dobře, abychom pak už nerozeznali v liniích a barvách, která vitraje jest stará a která nová.

Kopie bude zjevná; a poznáme ji na ráz po její urážlivé ošklivosti.

Nuže, středověcí malíři a umělci těchto skel neuměli dáti skleněné tabuli její stejnoměrnou tloušťku; jejich sklo je kostrbaté, hrubé, vrásčité, kazové, nečisté. Neuměli na ně rozložití barvu podle nynějšího rozumu, v tom pracovali jaksi nedbale anebo ztěžka, jako by nemohli materiál zmoci.

Dnes výrobnost pro malované sklo jest opravdu pozoruhodná; barevnému sklu umějí dáti libovolnou tloušťku vždy stejnoměrnou, výborné průsvitnosti, čistoty bez vady; a řezání skla jest usnadněno používáním diamantu, což se jindy neznalo.

A přece se vši touto mašinerií nic dobrého se neudělá.

Tabulkami Chartresskými světlo jakoby nepronikalo podle své moci. Řeklo by se, že paprsky jeho jsou v nich nějakou kouzelnou mocí zastaveny a přemluveny k jiným účinkům, než mají obyčejně; a jakoby opojeny novým prostředím, dovádívě si tam hrají zábavným způsobem; světlo se v nich nuancuje, rozrůžňuje, žije. Ale moderními vitrajemi prochází, jakoby v nich nebylo nic, čím by se zabavilo, jde přímočaře, rychle, podle fysiky: slovo má optika a ne umění. Ba takovou moderní modří, žlutí a červení jest přímo znetvořeno a jakoby s hokynářským křikem vystrčeno na druhou stranu.

Bylo by třeba takto prozkoumati, co se dělo s ostatními uměny; a pozorovali byste v jejich historii tytéž episody.

Každá z nich dospěla své výbornosti krátce před tím, než se zdokonalila její výrobnost a než se uplat-

nily všechny chytrosti vědy. Vážím si vždy více řeckého archaismu před Phidiem, šestého století a začátku pátého; ranné doby gotiky více než jejího rozkvětu, primitivů více než renaissance.

Podobně lze pozorovati v životní dráze mnohých umělců dobu, v níž se stávají skoro bezvýznamnými: je to chvíle jejich úplné virtuosity. Někteří později na štěstí ji ztrácejí: vznešené výsledky jejich rozjímání mají je k tomu, že najednou začnou zanedbávati jednou pro vždy uhlazenosti, filutářství a podvody řemesla; nebo zcela krátce jejich prsty, znavené a méně hbité, odpírají sloužit marným hrdinstvím virtuosity.

Opravdu zdá se, že mezi uměním a virtuositou jest jakási kontradikce. Umění a hmotné prostředky, jichž umělci používají k realizaci své myšlenky, jsou v poměru obráceném. Čím více se zlepšují postupy umění, tím více upadá jakost (kvalita) umění.

Je to, konečně, dosti přirozené. Umělecké dílo nás okouzluje, cítíme-li v každé z jeho částí, v každém jeho detailu, a byť to bylo i v jeho nedostacích, stopu vůle, znamení úmyslu. Zdar v nejlepších postupech a nejbezvadnější dovednosti už nás tolik nezajímá.

Nuže, během věků rozvíjejí se bez ustání indivi-

duální dovednost a zvláště hmotné procedury, zjev to, který možno oceňovati všelijak a při němž dlužno v každém stavu příčinou zjistiti: pokrok. Nazýváje zjev ten tímto jménem, používám slova, jak ho požadují jeho obdivovatelé; ale zajisté nechci říci, že jej miluji.

Pokrok a umění se spolu nedruží. Což nevidíte, že pokrok jest nepřitelem umění?

Také jaksi s lítostí a smutkem se podivuji, že umělec nechce již býti tím neb oním způsobem reakcionářem. Máme umělce, kteří se směle hlásí k tomu, že jsou průkopníky pokroku. Chcete-li jim zalichotiti, řekněte jim, že v nich vidíte jeho přední strážce. Ubožáci, vždyť zradili umění!...

Seč jsou, domáhají se něčeho, co jim podráží nohy, co přivodí konec umění, jemuž měli vytrvale pokorně sloužiti. Dobří občané, snad, — kdož ví? — ať jakkoliv — špatní umělci.

A možno již předvídati dobu, málo vzdálenou, kdy ustavičným zasahováním pokroku umění odumře. Mnozí se již této doby dohadují; v jistých dnech se mi zdá, že doba ta již začala.

Ti duchové předních strážů tohoto pokroku se nebudou nad tím rmoutiti. Mají četné útěchy, jsou za-

hrnování veřejnou přízní a ženerosní úctou vlád; mají po ruce hladké fráse, mají jich zásobu, předem zhotovené jako makarony, jen je vždy ohřát nebo povařit, aby byly výmluvné, aby věštily krásnou budoucnost.

Brzy se rozrojí talešných umělců jako pulců; a jejich strojky budou konati divy, tisíce divů. Tehdy přežijí tu a tam, roztroušeni po tomto světě, který jim bude působiti muka a od něhož budou prchati, poslední přátelé umění. Budou se světu jeviti jako blázni, nebudou však toho dbáti: budou vytrvale věrnými ctiteli ztracené krásy. A pokrok bude vítěziti: po pravém umění však, po umění, které jest naším drahocenným dychtěním, naší radostí a naší hrdostí, nebude ani památka. Bude zapomenuto jako ti zneuznaní bohové, jež archeologové nalézají pod dlažbou pustých svatyň, a kteří nemají jména, ani božskosti, ani smyslu.

U M Ě N Í A S T Á T

Krásný a ušlechtilý jestiť stát, je-li té ochoty a přičiňuje-li se, aby nebyl nesnesitelný, a je-li k tomu zdvořilý, má-li bystrý a jemný smysl, má-li ducha a důmysl!... Stát, který nemyslí, že mu jest všechno do-

voleno; stát, který není rozhodnut kdekoho okrásti stát, jenž ve své sebelásce a hloupé hrabivosti nemíní zavřít do musejí všechna umělecká díla svých zemí; stát, který jest ochoten nechat žít jejich pravým životem obrazy, sochy, knihy, a jenž jich nezavírá do vězení, který je nehází na hřbitov „studijních“ knihoven nebo musejí, kolem nichž se točí hejna jeho příživníků; stát, který ví, že horlivost a vroucnost jepťšek v klášteře přispívá ke kráse náboženského obrazu; kdo nám dá takový stát? ... Milý státě, je ti stejně snadné ukázat se ohavným nebo roztomilým; nedbej svatokrádců Moci, vol cestu přímou, spravedlivou, máš v dějinách mnoho dobrých příkladů před sebou, měj trochu studu, byls v mládí dobře vychován, nespouštěj se „otců“.

Kéž tolik mladých lidí, i ti staří, kteří si obrali zaměstnáním spravovati umění v naší republice, kéž se uskrovní a dělají raději méně než více — pro stát! ...

Ostatně, na štěstí stát, ochránce krásných umění, jest i jinak zaměstnán: má co dělat se svou politikou. Objednávky děl uměleckých, ano, dějí se, neříkáme, že skrbli. Ale ministři a vlivní poslanci vždy pracují jen účelně. Stavějí sochy, obyčejně volební, a při tom pronášejí řeči, obyčejně volební.

Obraz státu byl by celkem takovýto: dobrák, starý známý poberta, jenž vláčí po národě své sošky, jak to dělají zaalpští hoši po boulevardech. Jenže na jejich obchody vždy doplatíš, a své zboží vnutí ti s autoritou.

Z franč. podle André BEAUNIER-a J. F.

Josef Sellmair:

Živá latinčina.

Latinčina bola dotiaľ živým jazykom, kým sa naplňovala dušou času a formovala jeho duchom. Dotiaľ sa rozvíjala, prijímala rôzne vplyvy plynúceho života a obohacovala sa ľudovými nárečiami, aby ňou mohli hovoriť ku národom. Prvenstvo Slova v kresťanstve pred »etickým« alebo estetickým sa uskutočnilo ako zákon vývoja reči.

Nový životný odsek latinskej reči sa počal s Tertuliánom »vlastným tvorcom cirkevnej latinčiny«¹, ktorá bola cez celé jedno tisícročie jediným orgánom ku formovaniu západných zemí (Európy p. prekl.) ako bežný jazyk vzdelávacie, bežný jazyk politiky, práva, vedy a predovšetkým Cirkvi. Ako svetová reč, spojovala duchovný svetový okruh, ktorého hlavným mestom byl Rím. Hlavne sa mohol každý kňaz rímsko-katolíckej Cirkvi pokladať ako Apoštol národov, za Civis Romanus, za duchovného dediča a mešťanostu Ríma. Cirkev prijala latinskú reč do svojej zvláštnej služby; posvätila ju na jazyk liturgie. Ako jazyk Cirkvi žije ona ešte ďalej. K podstate tejto slúžobnej závislosti patrí i to, že cirkevná latinčina neostala len pri napodobňovaní klasickej školy a tak sa vyhula ustrnutiu. Práve barbarizmy v stredovekej cirkevnej latinčine, ktorými humanizmus opovrhoval, považujeme a ceníme dnes ako životný, oso-

bitý prejav doby a jej ducha, ako farebný akcent a zvláštnosť toho, ktorý rozprával, ako odzrkadlenie jeho osobnosti a národnosti. »Historické« 19. storočie, ktoré sa nazýva i prebudením romantiky, naučilo nás pozerať sa na vec ináč: duševno-dejinné. Kresťanskí autori sa čoskoro odvrátili od hohého formalizmu, bez toho, žeby boli formou opovrhli: *Ipsa latinitas quotidie mutatur et religione et tempore*«, hovorí Hieronym², prekladateľ Biblie do latinčiny a Augustin, profesor retoriky a majster štýlu: »Čo nás po tom, čo chcú gramatikovia? Lepšie je byť pokáraným od gramatikov, ako nebyť pochopeným³. Kresťanstvo zapálo ako tvorivý pozitívny princíp života všetky takéto prejavy do svojich služieb; spolčuje sa so všetkými umeniami a kým ich všetky znova ku Bohu privedie, samé rozkvitajú ku novej svätej vesne, tak že kresťansky smýšľajúci vek zároveň bol oným umením; dokazujú nám to nielen dómy a chrámy, ale aj sbierky a múzea by boly bez svojich najcennejších pokladov, keby sa musely zrieknuť vlastného kresťanského umenia.

Prvou básňou kresťanstva je chvála božia podľa výzvy Apoštola⁴. Ako Žalmy tak aj Hymny vznikly ako pozdvihnutý výraz veriaceho, milujúceho, dúfajúceho, modliaceho sa srdca. Počiatky duchovných piesni musíme hľadať v dávnych cirkevných hodinových modlitbách, keď celý čas Bohu obetovali. Bohatstvo spievajúcej Cirkvi, ktoré je nám dnes odomknuté, treba predovšetkým po-

važovať za výraz veriacej obce, hoci jednotliví skladatelia Hymien vynikajú ako osobnosti⁵. Na hymny »sa rozlial prúd oduševnenia, lyrickej plnosti a takého radostného oslavovania, že keby sa to nevedelo, pociťovalo by sa to s väčším obdivom —, také usporiadanie nie je dielom jedného človeka, ale plod všetkých národov a storočí... Každá z oných svätých hymien, — ktoré sú tisícročné, pri každom čítaní sú stále nové a ucelenejšie — akým dobrodincom ľudstva sa stala! Šly s osamoteným do jeho hrobu. Tu si ich spieval, zabudol na svoje trampoty, unavený, smutný duch dostal perute, na ktorých sa mohol vzniesť do sveta nebeskej radosti. Vrátil sa na zem posilnený, šiel ďalej, trpel, snášal utrpenia, pracoval spokojne; čo za odmenu čakať nad dojem tejto piesne?«⁶

Tu už jestvuje kresťanské básnictvo ako umenie úplne jasné: s predmetom spojený a odvedený výraz konkrétneho osobného života. Takto nie je kresťanské umenie ako aj každý kresťanský životný prejav nikdy vydané neobmedzenému individualizmu; preto je vždy ovládané mierou. Jeho charakter je objektívny, ale nie formalistický; jeho tajomstvo cez tisícročie pokračujúceho pôsobenia väčmi sa nám objasní z tajomstva celého »Klassického umenia, ktoré objektívnu ideu z najhlbších osobných zážitkov tvorive formuje.«

Poezia hymien nezná malinké osobné potrebičky jednotlivca, ale áno, potrebu a šťastie človeka; ich obsah je nadosobný, nadčasový a preca

tiež aj výrazom osobnosti a určitej doby; v tom väzí priamo ich zvláštny pôvab, ich zvláštno kúzlo. Tak je Ambroz Milanský († 397) s Hilariom z Poitiers otcom latinskej poezie hymien; bol básnikom a spolu rímanom veľkého formátu, kresťanom a biskupom, takže z toho spojenia preleskuje osobitosť jeho poesie, ktorú nám dojímave charakterizuje sv. Augustín⁷. Ešte subjektívnejšie stvárňuje Prudentius, súčasník Ambroziou a ako básnik ho aj prevyšil, — svoju výčitku z kresťanského chovania sa a z nového pocitu života. Svojou psychomániou, ktorá typicky kodifikuje boj o dušu ako jedinečný zážitok, trvale zapôsobil na vývoj symbolicko-alegorickej formy v kresťanskom básnictve. Venantius Fortunatus žije svojimi hymnami v Cirkvi («Vexilla regis prodeunt», »Pange lingua gloriosi proelium certaminis») od šiesteho storočia. Karolinská renesancia zas väčmi podporovala riadenie sa podľa klassických vzorov; znamenala preca rozkvet duchovného básnictva. Dokonalá vo forme a veľká ideou je turičná hymna od Rabana Maurusa: Veni Creator Spiritus — Gothe obdivoval a preložil tento veľkolepý »Apel na Ducha«, ktorý »duchom a silou oplývajúceho človeka celkom osobitne, zvláštno oslavuje.« Aj škola St. Galenská pestovala klassickú formu. Tu stvoril Notker, »najväčší lyrik ranného latinského stredoveku Sequnciu, ako celkom novú formu duchovnej lyriky, čosi najvyspelejšieho, čo latinský stredovek z vnútorného duševného hnutia

v poezii vytvoril;⁸ v kláštoroch St. Gallen a Reichenau našla krása kresťanskej myšlienky s vrúcnosťou nemeckej duše svoj nesmrtný výraz v uchvacujúcom »Media vita« od Notkera a vo vzácných marianských pozdravoch »Salve Regina« a »Alma Redemptoris mater« od Hermana s Lahm. Nie menej cenné sú príspevky ostatných národov a zemí: nech je len spomenutý Fulbert (†1028) ako zástupca chýrnej humanistickej školy z Chartres, Bernard z Clairvaux, mystik, Peter Damiani, prísny horlitol. Že tiež školastika v dobe svojho rozkvetu a vo svojich najšlachetnejších zástupcoch nebola nijak neschopná tvorivejšieho ustálenia reči, dokazujú Adam zo St. Viktor (†1192) jeden z najväčších, »ktorí kedysi vycibrili latinskú reč, hádam vrchol všetkého liturgického básnictva stredoveku (Dreves) a Tomáš Aquinský, knieža školastiky, ako básnik hymien (Lux est orta gentibus; Mundi renovatis; Qui procedis ab utroque a Pange lingua gloriosi, corporis mysterium. Adoro te devote.) Za klassické náboženské básne budú platiť Dies irae, sequencia o poslednom dni od Tomáša z Celano, ako aj marianská pieseň od Jacopone di Podi: »Stabat mater«. Patria ku »perlám svetovej literatúry.«

A preca s týmto pohľadom na latinské duchovné básnictvo sme sa dotkli len jedného výseku, kresťanstvom a antickou stvárneného kultúrneho sveta. Bolo by treba poukázať na scenické básnictvo stredoveku,⁹ ktoré jaksi sráža mosty od svä-

tosti Liturgie ku tržištu života a zároveň medzi Antikou a životom vo stredoveku. Často sa ľutovalo, že materinská reč bola latinčinou vytisnutá vo vyšších úlohách; netreba však zabúdať, že ona musela byť len ešte k tomu cieľu formovaná. Ostatne, jak málo pociťoval vtedy silný talent latinčinu ako »cudziu« reč, jak veľmi živým jazykom — v najhlbšom slova smysle — bola latinčina, svedčí nám to jak Walafried Strabo tak Ekkehard, básnik piesne Walthari, ktorá sovretá, šlachetne pohnutá, na Vergiliovi a Prudentiovi vyškolená forma, ľudový obsah obdarúva oným žiarivým výrazom, ktorý pozostáva priamo v spojení nemeckej duše s klassickou formou. Nie menej to platí o geniovi veľkej mnišky z Gandersheimu. Hrotsvit ako žena ustálila večne »ľudské« z napätia nadprirodného, kresťanského principu ku prírode a životu; ona prvá pojala možnosť kresťanského dramatu, vedela napred, čo neskôr Calderon, Lope de Vega, Schakespeare dokončili.¹⁰ Dnes poznáme veľkosť tej z Celtes a jej humanistických priateľov, hlavne od duchovne spríbuznenej a rovnorodej Charitas Pirkheimer ako »kresťanskú Sappho«, slávnú poetku, ktorá je pre nás stelesnením kresťansko-heroickej hodnosti ženy.

Aj v okruhu básnictva ako umenia vôbec, znamená kresťanstvo nahromadenie hodôt; nie znehodnotenie krásy, ale jej zdôraznenie a zhodnotenie. Ako kresťanstvom prevzatá antická vzdelanosť vyškolila národy duchovne, tak vplýva antic-

ké a kresťanské básnictvo v latinskom rúchu na ľudové reči a ľudovú poeziu, ktorú ustálilo vyššie v obsahu i forme. Bezprostredne je tu vliv latinských hymnických skladieb, zrejmy pri duchovnom básnictve rôznych rečí. Ale aj ľudová poezia ho pozná (Leich Walthers z Vogelweide by bol bez sequencie nemysliteľný). Svedectvo romanistu potvrdzuje, »že latinskí básnici hymien hlavne v 11. a 12. storočí ustálili s jemným citom pre vnútornú stavbu Zákony básnictva, ktoré mali veľký vliv na románskou poeziu vo stredoveku a z čiastky i teraz sú v platnosti.«¹¹ Len keď renesancia a humanismus rozdelily formu a dušu, nastalo dogma absolutie ciceronskej latinčiny, latinčina sa stala mrtvým jazykom. Nebolo možno otrockej napodobenej »klasickej« forme vdychnúť ducha. Krátky rozkvet, ktorý zažilo latinské básnictvo v baroku, potvrdzuje, že životným princípom reči je duša.

Prel. Jozef Gonsorčík.

Poznámky

1. A. Harnack, *Überlieferung und Bestand der altchristlichen Literatur* 1893 S. 667.
2. Ad Gal. prol. 2. Latinčina sa stále mení aj podl'a kraja i podla času.
3. Quid ad nos, quid gramatici vellint? Melius est, reprehendant nos gramatici, quam non intelligant popoli, In psalm. 36, sermo 36. In ps. 138, 20.
4. Naplňte sa Duchom Svätym, hovoriac medzi sebou v žalmoch a hymnách a duchovných piesňach: spievajúc a plesajúc vo svojich srdciach Pánovi. Ef. 5, 18 a ďalej.
5. G. M. Dreves a Cl. Blume, *Analecta hymnica medii aevi* 1886–1922. 55 Bände. Polycarp Leyser, *Historia poetarum et poematum medii aevi*. Halle 1741. – Rich. Chenevix Treuch, *Latin Poetry* 1871.
6. Herder, *zertreute Blätter*. V.
7. *Bebentnisse* IX 6, 4; 12, 32.
8. Paul von Winterfeld: *Deutsche Dichter des lateinischen Mittelalters*, München 1917. S. 94.
9. Karl Joung: *The Drama of the medieval Church*, 2 vols, Oxford Clarendon Press 1933.
10. Vel. P. von Winterfeld a. a. O.
11. Wilh. Meyer *Sitzungsberichte d. Kgl. Bayer. Akademie d. W.* 1882. Phil. Kl. I. 43.

Octavian Goga:

MY.

*U nás sú polia hodvabné
a v horách šedé stromy:
u nás je plno motýľov
a smútku plné domy.
Slavici z cudzích krajov k nám
počúvat doinu*) chodia:
u nás sú spevy, kvetiny
a všetky — slzy rodia.*

*Nám staré slnko nad hlavou
krvavo zaplá neraz,
čo nad našimi holiami
prestalo vzchodiť pre nás . . .
Hôr našich divé húšťavy
o našich žiaľoch vravia,
i Marmarošu vlnami
sa naše bôle plavia.*

*Nevesta u nás v slzách sa
skláňa nad kolovratom
a v slzách objímajú sa
syn s otcom a brat s bratom;
pod našim nebom citlivým
mdlé je i tancovanie,
bo u nás v oči každého
i pieseň snáša lkanie.*

*) doina = trúchlospev.

*U nás i motýl' nesmele
pod modrým nebom krúží,
ba azda z našich slz je i
rosa na lupňoch ruží;
ale i hrud' hôr zbratrených
vyznáva v bôl'nom chvení,
že našou slzou je i ten
starý Olt vykúpený.*

*Máme svoj nesplnený sen:
to dieťa s tvárou bledou,
umrtvil nás už jeho stesk,
rodičov našich, dedov ...
Od dávnych, nepamätných čias
naš život plný vzdychov:
márnosť tohoto nášho sna
skropíme slzou tichou.*

Z rumunštiny: Ján Smrek.

Z Á H A D N Ý N Á P I S

Na dlažbě sakristie kostela Pieve Terzagni v Tremoně je kolem mosaikového obrazu čtyř evangelistů tento nápis:

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S

Sta lidí si již tím marně lámalo hlavu, aby našli klíček k hádankovým slovům, která takto nedávají žádného smyslu. Nejméně jich však ví, že o onom nápisu již existuje celá literatura z rozličných staletí; neboť právě týž nápis je v jiných rozmanitých starých chrámech, tak na příklad v kostele svatého Petra u Capestrana, v chrámu Matky Boží v Maglianu, který zemětřesením byl proměněn v trosky, v kostele Augustiánek ve Veroně, v různých francouzských a anglických chrámech, ba dokonce i v Egyptě a ještě da-

leko uvnitř Ethiopie setkáváme se s touto pamětihodnou hádankou.

Avšak hádanka tato je vyobrazena netoliko ve stavitelském umění středního věku, nýbrž i v bibli z doby francké dynastie Karolingů, na pečetítku španělské inkvisice, na kolkových známkách rakouské pokladny z roku 1572, na rozličných čestných penězích, na dně stříbrného poháru, který byl nalezen na ostrově Gotlandu a na mnoha jiných předmětech nalézá se svrchu jmenovaný nápis.

Italský učenec, profesor Panza, pokusil se v díle věnovaném středověkým studiím, v němž se také mluví o našem nápisu, podati vysvětlení hádanky. Poukazuje na to, že sestavení písmen, které lze čísti zpředu nebo zezadu, svisle nebo vodorovně, tají tajemství formule. Podle dosavadního vysvětlení představuje toto uspořádání, které, čtyřmi směry čteno, podává totéž doslovné znění — tedy jest to palindrom (zpětoverší) čtvrtého stupně — totéž, co chce vyjádřiti Písmo Sväté větrem a pohybem kola otáčejícího se ku-

předu a nazpět. Jako vítr a kolo jest podle toho i tento nápis symbolem a písemným vyjádřením věčnosti a nekonečnosti, to jest Boha.

Roku 1916 vyložil účastník světové války, H. William, těchto 25 písmen podle souměrných čar koníčkova hádankového skoku. Z toho vyplývalo: „Oro te pater, oro te pater, sanas! (Prosím tě otče, prosím tě otče, ty uzdravuješ!“). Není vyloučeno, že tento důvtipný výklad, který proměňuje písmena ve vroucí modlitbu, v budoucnosti dobude vítězství.

Z knihy „Das Buch der 1000 Wunder“ přeložil Jan Pojer.

MARIE CVEKOVÁ

ROZENÁ BÍLKOVÁ Z BATELOVA

byla dcera tesařského stavitele a velmi z tohoto umění výšin podědila. Studovala, byla učitelkou, a pak se provdala za pana Vojtěcha Cveka, až dosavád správce školy v Dlouhé Brtnici u Hladova. Hned za svého působení na veřejné škole, jak bylo důsledno — neboť jsou to školy morové — uhnala si zákeřnou nemoc, kterou vědomě a trpělivě nesla s ironickým usmíváním jako výslužku z míst „ducha i tělo ubíjejících“, z nichž přece s pomocí Boží, jak si kolikrát přede mnou *) libovala, šťastně vyvázla. — V dobách zlých přijímala mne jako hosta vytrvale, bez vrtochů a výhrad, na něž chudí po Kristu musejí býti všude připraveni. Víkala vždy dychtivě naše novinky, četla horlivě, co jsme už dříve vydali; Leon Bloy byl jí „zjevením“. Dobrému Dílu pomohla svým mlčenlivým, pevným ručením k dvěma důležitým úvěrům.

*) „Nekrolog“ tento sestavil motu proprio Josef Florian jako doslov k věnování do MUČEDNÍK Ů od Žeromského, právě vydaných v Dobrém Díle ve Staré Říši.

Toto vše vykonavši, umřela „v květu mládí“, když toho bylo třeba, aby naše věnování Mučedníků bylo tímto jejím úmrtím (4. prosince 1937, na den svaté Barbory, kterou před tím výslovně si přála míti zastankyní pro den svého přechodu) důkladně podtrženo a zdůrazněno jako řádné svědectví in hora mortis, „v hodinu modlitebnou, v hodinu žně“. Na její úmrtní ceduli čte se verš Otokara Březiny: „Do klasů purpurových se položilo slunce v úsměvu...“ a slova ze staré latinské modlitby: „Jhesu! Jhesu! Esto michi, Jhesu!“, jimiž jistě hádanku svého života rozřešila. Prý než definitivně ulehla, přávala si pohřeb na některý Mariánský svátek. I v tom jí bylo Prozřetelností vyhověno: bylať slavným konduktem uložena do posvěcené země hřbitova Batelovského, „vedle své matky“, 8. prosince, ve svátek Neposkvrněného Početí blahoslavené Marie Panny.

R. i. p.!

P. S. Toto číslo Archů vychází „k Hromnicím“, což býval její svátek.

Zofja KOSSAKOVÁ

O Kristovu Korunu. Křižácká epopoje. Z polštiny přeložil Jaroslav Janouch. České vydání je opatřeno rytinami podle obrazů Gustava Doré. Titul polského originálu zní: Zofja Kossak: *Przyżowcy*. Tom. I.-IV. Poznań, Księgarnia św. Wojciecha 1936. Autorisovaný překlad. České vydání jest ve dvou svazcích, v každém svazku dva díly. „Vyšehrad“, naklad. spol. s r. o., Praha 1937. Formát 25 cm × 18¹/₂ cm, I. svazek má 368 stran, v nich 7 mapek, II. sv. má 404 strany, celé dílo brož. za 90 Kč, v plátěné vazbě 120 Kč.

Jan ZAHRADNÍČEK

Návrat. Básně, vycházející jako 3. svazek sbírky Růžová zahrada, kterou rediguje Konstantin Biebl. Vytiskla je knihtiskárna Müller a spol. v Turnově v úpravě J. Štyrského pro nakladatelství Sfinx, B. Jandy v Praze na podzim roku 1931. Padesát číslovaných výtisků bylo vytištěno na holandu a podepsáno autorem. Formát 21 cm × 15 cm, str. 128.

Jean GIONO

Vysočiny. Přeložil Bohuslav Reynek, který též vyzdobil knihu kresbou města Manosque. Nákladem Bohuslava Durycha a Vlastimila Vokolka v Pardubicích bylo vytištěno 700 exemplářů, (z nichž 50 na ručním holandském papíře jest číslováno) v knihtiskárně V. Vokolka a syna v Pardubicích v prosinci 1936. Edice Delfín, formát 17 cm × 11 cm, str. 144, původně za 20 Kč.

Na obálce obrázek pastuchy s trubkou.

Bohuslav REYNEK

Narození Páně. Suchá jehla; v passepartout. Velikost listu na japoně 15 cm × 11¹/₂ cm. Plocha tištěná 10¹/₂ cm × 8 cm.

Vzácné. Dar p. Reynka k vánocům 1937.

Felix TIMMERMANS

Selský žalm. Román. Přeložil Rudolf J. Vonka. Celkovou úpravu, vazbu a šest kolorovaných dřevorytů udělal Karel Svobinský. – Písmem Garamondovým vytiskla tiskárna Müller a spol. v Turnově. – Vydalo v zimě roku 1938 nakladatelství Rudolf Škeřík a spol., Praha I., Na Pernštýně č. 2., jako 106 svazek edice Symposium.

Kromě vydání na papíře Antik vyšlo 20 výtisků na anglickém papíře *Cassiobury*, číslovaných I-XX a 200 výtisků na domácím *simili japanu*, číslovaných 1-200.

Formát 20 cm × 13¹/₂ cm, str. 260.

Charles d' ORLÉANS

Modlitba o pokoj. Přeložil Bohuslav Reynek. Dřevoryty ryl Vojmír Vokolek. Vytiskli knihtiskaři V. Vokolek a syn v prosinci l. P. 1937. Vydali svým přátelům Vlastimil a Anna Vokolkovi. Formát 19 cm × 14 cm, str. 16.

Soukromý vánoční tisk. K studiu určuje Josef Florian, textem i dřevoryty.

Hans WATZLIK

Jiřina. *Podivuhodné dětství děvčátka ze Šumavy*
S 28 původními obrázky. 1936. „Vyšehrad“, naklad. společnost s r. o.
v Praze. Autorisovaný překlad z němčiny pořídil František Odvalík.
Obrázky nakreslil Fritz Loehr. Formát 21 cm × 14 cm, stran 152.
Brož. Kč 16.-, váz. v plátně Kč 24.-.

Jan ZAHRADNÍČEK

Pozdravení slunci. Poesie svazek 24. Vytiskl a vydal v září 1937 Melantrich a. s. v Praze. Mimo vydání obyčejné vyšlo 10 číslovaných výtisků na ručním papíře Vergé Blanc Pannekoek.
Formát 19¹/₂ cm × 12¹/₂ cm, str. 80.

Jost Amann 1568.

V I K T O R D V O Ř Á K

MORAVSKÉ BUDĚJOVICE

Husovo náměstí 37

K N I H T I S K Á R N A

N A K L A D A T E L S T V Í

Š K O L N Í K N I H Y

O B C H O D P A P Í R E M

T e l e f o n č í s l o 5 6

KNIHTISKÁRNA
VÁCLAVA HORÁKA

V PROSTĚJOVĚ

Masarykovo nám. č. 5

»U měsíčka« - Telefon číslo 353

Americký sázecí stroj „Intertype“

*Slezská lidová tiskárna
v Opavě*

Dolní náměstí číslo 18 - Telefon 278

VLASTNÍ KNIHAŘSTVÍ

NAKLADATELSTVÍ

V. VOKOLEK A SYN
KNIHTISKÁŘI
PARDUBICE

Při placení do 2. března snižené předplatné!

40. archy v lednu léta Páně 1938 obsahují:

G. Marcel: Meditace o Bohu	4
Honnert: Tělo a duše	4
Básně (Norwid, Oct. Goga)	5
Balmes: Umění jak dojít pravdy (pokračování)	4
Pokrok uměny	4
Josef Sellmair: Živá latinčina	4
Mikuláš Aleš	6
Záhadný nápis	2
Kalendář, obrázek M. F.	2
Nekrolog s podobiznou † Marie Cvekové	3
Nekrolog † básníka Františka Odvalila	2
Orientační	4

Uspořádal a vydal *Vilém Opatrný*, Praha-Strašnice 980.
 Platte složenkou 11290*2: Antonie Florianová, Archy, Stará Říše.

ARCHY vycházejí šestkrát do roka. Předplatné na rok 1938 je při placení do 2. března 30 Kč, po 2. březnu 33 Kč, pro studenty 21 Kč, po 2. březnu 28 Kč. Jednotlivá čísla jsou po 6 Kč. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích a V. Horáka v Prostějově. Novinová sazba povolena řed. pošt a telegrafů v Brně číslo 10013-IIIa-1937. Podací úřad Stará Říše.

